

F. t. beslutn. vedr. uddannelses- og beskæftigelsesgaranti

Beslutningsforslag nr. B 58. Fremsat den 8. december 1987 af Jytte Andersen (S), Bakholt (S), Søren B. Jørgensen (S), Lone Møller (S), Hans Strunge (S) og Taanquist (S)

Forslag til folketingsbeslutning

om en uddannelses- og beskæftigelsesgaranti for kvinder

Folketinget opfordrer regeringen til at udarbejde en egentlig garanti for uddannelse og beskæftigelse for kvinder. Følgende principper skal ligge til grund for denne garanti:

A. Uddannelsesområdet

1. Daginstitutioners aktiviteter og leg skal bygge på en styrkelse af børns opfattelse af kvinders og mænds ligestilling.
2. Folkeskole, gymnasie, HF og EFG skal i hele sin virksomhed styrke forståelsen for kvinders og mænds ligestilling og lige muligheder i samfundet. Ligestilling skal indgå som et bevidst led i undervisningen, ligesom læse- og uddannelsesplaner på alle niveauer skal indeholde krav herom.
3. Datalære og teknologiforståelse skal indlægges som elementer på et så tidligt tidspunkt som muligt med henblik på nedbrydning af psykologiske barrierer i forhold til senere uddannelsesvalg.
4. Skole-, erhvervs- og studievejledninger over for unge kvinder på alle uddannelsesniveauer skal styrkes med henblik på at inspirere flere til at søge uddannelse inden for et bredt erhvervsområde og de fornødne midler til efteruddannelse af samtlige ovennævnte faggrupper søges afsat med det formål at give de pågældende viden om kvinders og mænds ligestilling.
5. Kapaciteten på uddannelsesområder, der tiltrækker kvinder, og som giver beskæftigelse i det fremtidige servicesamfund, skal fastholdes.
6. Positive særforanstaltninger etableres i forbindelse med optagelse af kvinder på EFG-uddannelserne inden for vækstom-

råderne. Specielle introduktionskurser etableres i de traditionelle mandlige uddannelser, og en andel af disse uddannelsespladser forbeholdes kvinder. Vejleder- og støttegrupper etableres.

7. Der ydes en generel praktikpladsgaranti til kvinder, der gennemfører EFG-basisår inden for et typisk mandefag, og om nødvendigt oprettes der værkstedskurser for de pågældende kvinder, indtil balance mellem kønnene inden for mandefagene er opnået.
8. Daghøjskoler og edb-uddannelsessteder sikres et egentligt lovgrundlag, som garanterer en kontinuerlig virksomhed.
9. Foreninger, klubber, oplysningsforbund m.v., der iværksætter aktiviteter og undervisning, der nedbryder skranke mellem kønnene og fremmer forståelsen for ligestilling, ydes ekstraordinær økonomisk støtte til de pågældende aktiviteter.

B. Arbejdsmarkedssuddannelserne

1. Den almene undervisning i arbejdsmarkedssuddannelserne skal indholdsmæssigt og omfangsmæssigt udvikles. Eksempelvis skal der ske en integration af undervisning i alment, teknisk og fagligt pensum og indbygges længere edbmoduler. Nye pædagogiske metoder og tilrettelæggelsesformer er nødvendige for at sikre kvinder og mænd lige muligheder.
2. Arbejdsmarkedssuddannelserne og 8., 9. og 10. klasse skal kunne integreres i et samlet uddannelsesstilbud for kvinder med kort skolegang, og ved deltagelse heri forlænges dagpengereetten. Undervisning for kvinder med kort skolegang skal

- være udformet efter deres forudsætninger og indlæringsønsker.
3. Kortere- og længerevarende uddannelsesforløb inden for nye brancher skal kunne etableres, og der skal indlægges praktikperioder.
  4. Kvinder skal sikres omfattende tilbud om omskoling og efteruddannelse, der underbygger de tryktaftaler, der indgås på den enkelte arbejdsplads i forbindelse med omlægning, modernisering og rationalisering af produktioner, herunder indførelse af ny teknologi.
  5. Vejledningskurser om uddannelse og omskoling, som underbygger den eksisterende vejledning, skal tilbydes individuelt senest 4 måneder efter ledighedsperiodens start.
  6. Begrænsningen af sygdomsfraværet til maksimum 10 pct. pr. modul har vist sig at være et stort problem for kvinder på grund af egen eller barns/børns sygdom. Ved overskridelse af 10-pct.-reglen på grund af sygdom må der efterfølgende sikres kvinder en reel mulighed for at »gå om«.
  7. Læreruddannelsen og personalepolitikken på skolerne skal sigte på en bred forståelse af ligestilling og problemorienteret undervisning, der tager udgangspunkt i deltagerens erfaringsverden.
  8. Ved optagelse på kurser skal det sikres, at kvinder får andel i et sådant antal kursusuger, der tager udgangspunkt i kvindernes andel af arbejdsløsheden i det pågældende amt.
  9. Lokale og faglige initiativer, der fremmer beskæftigelse og uddannelse for arbejdsløse kvinder, ydes en særlig støtte enten ved personalemæssige eller økonomiske ressourcer.
  10. Kvinder i arbejde skal sikres reelle muligheder for omskoling både i forhold til nuværende arbejdsplads og nye erhvervs muligheder, og virksomheden skal tilskyndes til i samme periode at ansætte en arbejdsløs i orlovsstillingen.
  11. Vejledere tilknyttes skolerne med det formål at give kvinder faglig og personlig støtte, som kan være en forudsætning for at gennemføre et længerevarende uddannelsesforløb, samt at give pædagogisk vejledning til undervisere på skolen.
- C. Ansættelsespolitik og øvrige foranstaltninger*
1. Virksomheder, der modtager direkte eller indirekte offentlige midler, skal forpligtes til en ansættelsespolitik, hvor kvinder og mænd beskæftiges ligeligt, indtil balance mellem kønnene er opnået.
  2. Den offentlige sektor må i sin personalepolitik gå foran i ligestillingen og som væsentligt element heri sikre kvinder placering på alle niveauer.
  3. Virksomheder, offentlige såvel som private, skal motiveres til at fastsætte en målsætning for ansættelse af begge køn, der sigter på en lige kønsfordeling med angivelse af tidsrammer for, hvornår målsætningen skal være opfyldt.
  4. Kommunernes pligt til at skabe pasningsmuligheder indskærpes, så de reelt modsvarer det behov, unge mødre og fædre har for pasning af deres børn.
  5. Mulighederne for at yde langtidsledige og arbejdsløse unge kvinder befodrings-tilskud i forbindelse med uddannelse og praktik forbedres.
  6. Langtidsledige kvinder skal efter sociale kriterier have dækket udgiften til daginstitutionspladser under et kursusforløb, og det skal være muligt at gå direkte fra uddannelse under loven om jobtilbud til uddannelse med § 42-hjælp i bistandsloven. Et sådant tilsagn bør foreligge skriftligt ved uddannelsens påbegyndelse.
  7. Regeringen opfordres til at tilrettelægge en kampagne for større forståelse for kvinders situation på arbejdsmarkedet og afhjælpning af denne samt at iværksætte en bredere, sammenfattende undersøgelse om de barrierer, kvinder møder på arbejdsmarkedet.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Den foreslåede handlingsplan tilsigter at skabe det nødvendige grundlag for en bred vifte af initiativer til imødegåelse af arbejdsløsheden blandt kvinder.

Forslagets formål er dels på såvel kort som længere sigt at reducere ledigheden blandt kvinder, dels at sikre, at den kvindelige arbejdsstyrke forsynes med de nødvendige kvalifikationer, samt at påvirke såvel de offentlige som de private virksomheders personalepolitik og endelig at opvurdere de kvindelige arbejds måder og kvinders særlige kvalifikationer.

I. Kvinders situation på arbejdsmarkedet

Arbejdsmarkedet er kønsopdelt i den vestlige verden. Det har det nu altid været. I første omgang har det været kvindernes lod, at de skulle tilkæmpe sig en plads på arbejdsmarkedet. I løbet af 1960'erne og 1970'erne er det blevet almindeligt, at kvinder har erhvervsarbejde, men kønsopdelingen i de forskellige erhverv og jobkategorier er fortsat meget skæv. I løbet af de sidste 10 år er denne kønsarbejdsdeling tydeliggjort, fordi arbejdsløsheden af strukturelle grunde har ramt

kvinder hårdest, og fordi flere erhverv, hvor kvinder sjældent er beskæftiget, har fået rekrutteringsproblemer.

Kønsopdelingen har givet sig udslag i, at kvinderne hovedsageligt er beskæftiget inden for kontor-, pleje- og omsorgsområder og i den offentlige sektor (se tabel 6), og at mændene som helhed er mere spredt og oftest placeret højere i hierarkiet inden for de enkelte områder. Kønsopdelingen sætter sig igennem både i forhold til mænds og kvinders placering på de forskellige erhverv og på mænds og kvinders placering i hierarkiet for den enkelte virksomhed og som helhed.

Kønsopdelingen er yderligere påvirket af, at kvindeområderne har en højere frekvens af deltidsansatte og en større ledighed end mændene.

Kvinderne er kommet på arbejdsmarkedet for at blive.

Udviklingen over en 10-års-periode viser, at kvinders erhvervsfrekvens er stigende, og at de også i højere grad arbejder på fuld tid.

Velfærdssamfundet er baseret på både en kvindelig og mandlig arbejdsindsats. To indkomster er forudsætningen for forsørgelse, og kvinder har ikke et reelt valg imellem et udejob og et hjemmjob.

Tabel 1

Arbejdsstyrkens kønsmæssige sammensætning m. 1976 = 100

	1976	1977	1978	1979	1981	1983	1984	1985
I alt.....	100	102	104	106	106	108	106	108
Heraf mænd, pct.	59,4	58,7	58,2	56,5	55,6	54,6	54,4	54,5
Heraf kvinder, pct.	40,6	41,3	41,8	43,5	44,4	45,4	45,6	45,6

(Statistisk tiårsoversigt, 1986).

Antallet af personer er steget, og i samme takt er antallet af kvinder steget, men der er stadig flere mænd end kvinder i arbejdsstyrken.

Erhvervsfrekvensen er steget fra 40,6 pct. af arbejdsstyrken i 1976 til 45,6 pct. i 1986, ligesom kvinders andel af beskæftigede i samme periode er steget fra 40,4 pct. til 44,8 pct.

Tabel 2
Beskæftigede m. 1976 = 100

	1976	1977	1978	1979	1981	1983	1984	1985
I alt.....	100	101	101	106	103	104	106	109
Heraf mænd, pct.....	59,6	59,5	59,1	57,6	55,8	55,0	55,0	55,2
Heraf kvinder, pct.	40,4	40,5	40,9	42,4	44,2	45,0	45,0	44,8

(Statistisk tiårsoversigt, 1986).

Generelt er der i perioden kommet flere i beskæftigelse. Hvor der i 1976 var ca. 20 pct.s forskel på antallet af mænd og kvinder, er der i 1985 »kun« ca. 10 pct.s forskel. Der er altså sket en vis udligning.

Deltidsarbejde er kvindernes individuelle løsning på dobbeltarbejdet og et kendetegn ved det kønsopdelte arbejdsmarked. Kvindernes deltidsarbejde er i vid udstrækning en forudsætning for, at familiens fælles arbejdsopgaver kan blive løst, idet en fuldtidslønnet stilling reelt kræver 1½ persons arbejde, det ulønnede arbejde iberegnet. Omvendt

har deltidsarbejde været med til at fastholde arbejdsdelingen i hjemmet.

Mens gifte hel- og deltidsarbejdende kvinder med børn i 1975 havde en gennemsnitlig daglig husarbejdstid på 3 timer og 19 minutter, lå mandens tidsforbrug til husarbejde på ca. 40 minutter.

Udviklingen viser dog, at kvindens deltidsarbejde er faldende, hvorimod mændenes er svagt stigende.

Ser man på kønsfordelingen og det samlede deltidsarbejde, viser det sig, at ca. 80 pct. udføres af kvinder, men at denne andel er faldende.

Tabel 3
Deltidsbeskæftigede m. 1976 = 100

	1976	1977	1978	1979	1981	1983	1984	1985
I alt.....	100	103	107	112	113	115	118	117
Heraf mænd, pct.....	15,2	14,6	14,1	13,2	13,1	15,6	20,2	20,3
Heraf kvinder, pct.	84,8	85,4	85,9	86,8	86,9	84,4	79,8	79,7

(statistisk tiårsoversigt, 1986).

Modsat er kvinders andel af fuldtidsbeskæftigede steget fra 35 pct. i 1976 til 40,3 pct. i 1985.

Tabel 4
Beskæftigede beregnet på fuldtidsbasis m. 1976 = 100

	1976	1977	1978	1979	1981	1983	1984	1985
I alt.....	100	100	100	105	101	102	105	108
Heraf mænd, pct.....	65,0	65,1	64,9	63,2	61,5	60,4	59,7	59,7
Heraf kvinder, pct.	35,0	34,9	35,1	36,8	38,5	39,6	40,3	40,3

(Statistisk tiårsoversigt, 1986).

Generelt er antallet af fuldtidsbeskæftigede personer steget. Antallet af fuldtidsbeskæftigede mænd er faldet i forhold til antallet af fuldtidsbeskæftigede kvinder; mens forskellen i 1976 var ½ kvinder i forhold til ½ mænd, var forskellen senere 2-3.

Udviklingen i deltidsfrekvenser i samme periode viser tilsvarende tendens, nemlig at kvinder i højere grad ønsker at arbejde på fuldtid.

*Tabel 5:
Udviklingen i deltidsfrekvenser 1976-85*

Deltidsbeskæftigede i pct. af arbejdsstyrken	Kvinder	Mænd
1976	41,9	5,1
1977	41,9	5,1
1978	42,8	5,1
1979	42,4	5,0
1981	41,4	5,0
1983	39,2	6,0
1984	38,3	8,1
1985	37,2	7,9

(Statistisk tiårsoversigt, 1986).

Ved i stor udstrækning at udbyde deltidsjob har det offentlige været med til at fastholde kvinder inden for bestemte områder. Den statslige og kommunale politik har således været med til at konsolidere det kønsopdelte arbejdsmarked,

II. Kvinders placering på forskellige erhverv

Karakteristisk for kvinders placering på arbejdsmarkedet er, at de er placeret på forholdsvis få fagområder i den offentlige sektor og befinder sig nederst i hierarkiet.

46,3 pct. af kvinderne er beskæftiget i den offentlige sektor, og det er indlysende, at opbremsningen i den offentlige sektor påvirker kvinders beskæftigelse negativt.

*Tabel 6:
Beskæftigede personer fordelt efter erhvervstilknytning november 1983*

	Kvinder	Mænd
Beskæftigede i alt	1.130.000	1.409.000
	pct.	pct.
Landbrug, råstofudvinding	4,4	10,0
Nærings- og nydelsesmiddelindustri	3,2	4,3
Tekstil-, beklædnings- og læderindustri	2,3	0,9
Træ- og møbelindustri	0,5	1,7
Papir- og grafisk industri	1,6	2,7
Kemisk industri	1,2	1,9
Sten, ler- og glasindustri	0,4	1,1
Jern- og metalindustri	3,3	10,0
Øvrig fremstillingsvirksomhed	0,4	0,4
El, gas, varme og vandforsyning	0,3	1,0
Bygge og anlæg	1,5	9,8
Engroshandel	4,1	7,7
Detailhandel	9,6	6,8
Restauration og hotel	3,0	1,5
Transport	3,7	9,7
Finansiering	8,0	7,1
Undervisning, forskning	9,5	5,4
Sundhedsvæsen m.v.	10,6	2,1
Socialvæsen m.v.	17,0	2,0
Offentlige ydelser, administration	9,2	8,8
Tjenesteydelser i øvrigt	5,4	4,6
Uoplyst erhverv	0,8	0,5
I alt	100,0	100,0

(Statistisk Årbog, 1987).

Tabellen viser bl.a., at 27,6 pct. af kvinderne er beskæftiget inden for social- og sundhedsområdet,

hvor stramningerne i den kommunale og amtskommunale økonomi bremser for udviklingen.

Områderne undervisning, forskning, offentlige ydelser samt administration beskæftiger yderligere 18,7 pct.

Kvindearbejdet i industrien er typisk arbejdskraftintensivt og lavtlønnet. Kvinderne kommer til, hvor mændene holder sig væk på grund af dårlige arbejdsbetingelser samt monotont, stillesiddende akkordarbejde.

Nærings- og nydelsesmiddelindustrien, tekstil og beklædning samt elektronikindustrien beskæftiger knap 9 pct. af den kvindelige arbejdsstyrke.

Konkluderende kan det fastslås, at kvinder overvejende er beskæftiget inden for erhvervsområder, der er hårdt presset i forhold til den økonomiske udviklings opbremsning inden for den offentlige sektor, rationaliseringer og ny teknologi inden for industri- og kontorsektoren.

III. Kvinders placering i jobhierarkiet

Kvinderne er placeret under mændene og i bunden af systemet, hvad angår position, status og magt.

Tabel 7:

Beskæftigede lønmodtagere fordelt efter arbejdsstilling, november 1984

	Kvinder	Mænd
Beskæftigede lønmodtagere i alt	1.052.790	1.230.796
	pct.	pct.
Overordnede funktionærer	3,4	13,7
Ledende funktionærer	14,5	13,7
Funktionærer i øvrigt	40,2	16,2
Faglærte arbejdere	1,8	22,8
Ikke-faglærte arbejdere	27,2	23,2
Uden nærmere angivelse	13,0	10,4
I alt	100,0	100,0

(Statistiske Efterretninger, 1987, nr. 2).

Denne placering er uafhængig af, om kvinden og manden har samme uddannelse. Det fremgår bl.a. af, at selv om kvinders uddannelsesniveau er steget, har dette ikke påvirket kvinders placering i jobhierarkiet, tværtimod er tendensen, at kvinderne skubber mændene opad i systemet.

I industrien og i dele af servicesektoren er kvinderne lavt placeret, hvilket afspejler sig i lønnen og i omfanget af deltidsarbejde.

På arbejdsområder, hvor mænd og kvinder har samme uddannelse, afspejler kønsopdelingen sig tydeligt.

Eksempel:

- På gymnasieområdet er 4 pct. af rektorerne kvinder, men 23 pct. af samtlige gymnasielærere er kvinder.
- På folkeskoleniveauet er 15,2 pct. af inspektorerne kvinder, men af samtlige skolelærere er 58 pct. kvinder.

Flere undersøgelser viser, at kønsopdelingen blandt kvinder og mænd med samme uddannelses-

baggrund betyder, at mændene i højere grad får de overordnede stillinger.

Dette gælder især for uddannede kvinder og mænd samt for personer med en faglig grunduddannelse og korterevarende uddannelse, inden for den private servicesektor, detailhandelen og inden for det offentlige.

IV. Kvinder i uddannelsessystemet

Kun halvdelen af den kvindelige arbejdsstyrke har gennemført en uddannelse overhovedet. Det vil sige, at kvinder enten ingen uddannelse har eller er uddannet inden for områder, der ikke er i vækst. Den stigende tilgang af kvinder i arbejdsstyrken vil betyde, at kvindernes arbejdsløshedsandel er stigende. Dertil kommer den direkte diskrimination af kvinder på arbejdsmarkedet, som eksempelvis kommer til udtryk ved, at man flere steder systematisk foretrækker mænd ved stillingsbesættelser, til trods for at kvinder har samme kvalifikationer.

I uddannelsessektoren har man i de seneste år skåret ned på uddannelsespladser inden for områ-

der, hvor kvinder typisk uddannes, f.eks. seminari-ekapaciteten. Men der er ikke i takt med dette taget initiativer, der kan gøre det muligt og attraktivt for kvinderne at søge uddannelse i mere produktionsorienterede uddannelser på vækstområder.

1. Folkeskolen og gymnasieuddannelse

Pigerne forlader folkeskolen senere og med

bedre karakterer end drengene, og flere drenge forlader skolen uden eksamen.

Flere piger fortsætter med en gymnasial uddannelse direkte efter grundskolen, nemlig 41,2 pct. mod 30,9 pct. af drengene.

Tilgangen til gymnasierne udgjorde i 1981 45,7 pct. af pigerne mod 35,1 pct. af drengene på årgangen.

Tabel 8:

Elevafgang i 8. klasse-3. g, september 1982-september 1983

	I skoleårets løb	Ved skoleårets afslutning	
		uden eksamen	med eksamen
<i>Piger</i>			
8. klasse	0,7	3,9	0,3
9. klasse	1,2	1,2	16,7
10. klasse	4,8	2,5	66,9
1. g	3,8	3,0	0,8
2. g	3,0	1,8	-
3. g	1,4	1,3	95,3
<i>Drenge</i>			
8. klasse	1,4	5,1	0,2
9. klasse	2,3	2,6	22,3
10. klasse	9,0	3,9	69,2
1. g	4,4	2,9	0,9
2. g	3,1	1,6	0,1
3. g	1,9	1,4	93,1

(Undersøgelse foretaget af Danmarks Statistik for Direktoratet for Gymnasieskolerne og HF, 1986).

Der er sket en udvidelse af pigernes uddannelsesvalg til fordel for den matematiske linje, selv om der stadig er kønsspecifikke forskelle inden for de enkelte grene af matematikeruddannelserne.

Inden for det sproglige område er ca. 80 pct. stadig piger, og det kan således konkluderes, at drenge ikke i samme grad ændrer uddannelsesvaner.

Både i gymnasiet, på HF og på studenterkurser er kvinders gennemførelsesprocent og gennem-

snitskarakterer højere end mændenes.

2. Erhvervsfaglige grunduddannelser

Lidt færre kvinder end mænd starter en erhvervsfaglig grunduddannelse direkte fra folkeskolen.

Også på dette niveau afspejles kønsforskelle i uddannelsesvalgene, selv om der er sket en stigning i antallet af kvinder, der har søgt ind på de mandsdominerede områder.

Tabel 9:

Elevbestanden ved de erhvervsfaglige uddannelser oktober 1984

	Piger	Drenge
Efg-uddannelser i alt	38.663	38.775
Heraf	pct.	pct.
Handels- og kontorforfag	76,7	37,0

Jern- og metalfag	1,1	40,8
Bygge- og anlægsgfag	1,2	12,7
Grafiske fag	1,7	2,6
Servicefag	8,9	1,3
Levnedsmiddel- og husholdningsfag	9,2	2,4
Jordbrugsfag	1,1	1,6
Landtransportfag	0,1	1,6
I alt	100,0	100,0

	Piger	Drenge
Lærlingeuddannelser i alt	5.767	33.541
Heraf	pct.	pct.
Handels- og kontorfg	54,9	8,4
Jern- og metalfag	1,5	40,8
Bygge- og anlægsgfag	6,4	31,5
Grafiske fag	1,8	1,3
Servicefag	0,7	0,7
Levnedsmiddel- og husholdningsfag	27,1	14,6
Jordbrugsfag	7,6	2,7
I alt	100,0	100,0

(Upubliceret materiale fra Danmarks Statistik, Statistiske Efterretninger A 8-1980 og A 37-1979 samt Nyt fra Danmarks Statistik 1984, nr. 285).

De typiske kvindefag er handels- og kontorfg, levnedsmiddel- og servicefag samt kemotekniske fag.

Disse fag vælges dog også af mænd (43 pct.), mens kun 8 pct. af kvinderne vælger andre fag.

Imidlertid har kvinderne betydelig større problemer med at få praktikplads. Dette gælder også inden for de typiske mandefag.

Ved udgangen af 1985 var 62 pct. af de praktikpladssøgende kvinder. Inden for jern og metal udgør under 1,5 pct. af eleverne kvinder, men 6,9 pct. af de praktikpladssøgende var kvinder.

LO har netop foretaget en undersøgelse som viser, at 20 pct. af eleverne på Detailindustriens Fagskoles basisår er kvinder, men kun 2 pct. er i dag i gang med 2. deluddannelse.

3. Kortere, mellem- og videregående uddannelser

Inden for de længerevarende uddannelser slår de kønsspecifikke forskelle igennem.

Kvinderne vælger i overvejende grad de kortere uddannelser inden for de socialt-omsorgsprægede fag, mændene de længerevarende og teknisk-økonomisk prægede fag.

Tabel 10:

Elevbestanden ved de videregående uddannelsesinstitutioner oktober 1983

Kortere videregående uddannelser	Kvinder	Mænd
Beskæftigede i alt	4.299	724
Heraf	pct.	pct.
Humanistiske og teologiske uddannelser	93,0	65,6
Musiske og æstetiske uddannelser	1,2	9,4
Samfundsvidenskabelige uddannelser	0,9	8,8

Samfundsuddannelser	4,9	5,8
Forsvarsuddannelser	0,0	10,4
I alt	100,0	100,0

Mellemlange videregående uddannelser	Kvinder	Mænd
I alt	12.054	17.726
Heraf	pct.	pct.
Pædagogiske uddannelser	44,6	18,8
Humanistiske og teologiske uddannelser	14,3	4,8
Musiske og æstetiske uddannelser	2,0	1,7
Samfundsvidenskabelige uddannelser	24,4	51,2
Tekniske uddannelser	1,3	22,4
Sundhedsuddannelser	13,4	1,1
I alt	100,0	100,0

Lange videregående uddannelser	Kvinder	Mænd
I alt	24.993	37.618
Heraf	pct.	pct.
Pædagogiske uddannelser	5,6	4,5
Humanistiske og teologiske uddannelser	29,3	14,3
Musiske og æstetiske uddannelser	5,2	2,8
Samfundsvidenskabelige uddannelser	26,3	27,7
Naturvidenskabelige uddannelser	8,5	16,5
Tekniske uddannelser	6,6	20,4
Levnedsmiddeluddannelser	0,5	0,4
Jordbrugsuddannelser	2,9	3,4
Sundhedsuddannelser	15,1	9,6
Forsvarsuddannelser	0,0	0,4
I alt	100,0	100,0

(Upubliceret materiale fra Danmarks Statistik, Statistiske Efterretninger A 8-1980 og A 37-1979 samt Nyt fra Danmarks Statistik 1984, 285).

Der har dog i de senere år været en stigning i ansøgerantallet inden for de typiske mandsuddannelser.

4. Arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU)

På specialarbejderskolerne er kvinderne underrepræsenteret til trods for, at de har den korteste uddannelsesbaggrund, den højeste ledighed og dermed et væsentligt behov for jobkvalificerende kurser.

Kønsfordelingen på arbejdsmarkedsuddannelserne i 1983 viser, at 22,2 pct. på specialarbejderniveau er kvinder og 30,9 pct. på efteruddannelse for faglærte er kvinder.

Årsagen til kvinders lave deltagelse på de traditionelle arbejdsmarkedsuddannelser er flere:

- for få kursusudbud inden for de brancher og fag, hvor kvinder typisk er beskæftiget,
- arbejdsgiverens manglende tilskyndelse af kvinder i underordnede job til efteruddannelse,

- kursernes manglende appel til kvinderne, dvs. den mandligt prægede omgangsform og pædagogik,
- kvinderne er ikke motiverede i samme grad som mere »kursusorienterede« mænd,
- kvinders dårlige uddannelsesbaggrund og dermed manglende forudsætninger for en faglig uddannelse,
- optagelsesreglerne, der er den væsentligste barriere for optagelse af kvinder. Først optages kursister, der er i beskæftigelse, dernæst kursister, der har et tilsagn om beskæftigelse efter afsluttet kursus, og sidst optages de ledige.

Modsat kønsfordelingen på de ordinære specialuddannelser er kønsfordelingen på EIFU og EIFL anderledes. Her udgør kvinderne 71,4 pct. af samtlige deltagere. Dette hænger sammen med den høje arbejdsløshed blandt unge kvinder og kvindernes høje andel af de langtidsledige.

Ser man derimod på, hvor mange kursusuger kvinder deltager i, er procenten langt mindre, og deltagelsen sker på specielle områder.

Inden for jern- og metalindustrien er forholdet det, at kvinderne udgør 30 pct. af deltagerne på grundmodulerne, medens de udgør ca. 17 pct. på mellemkurser og kun 7 pct. på de avancerede slutkurser.

Tendensen er klar: Jo mere teknik, jo færre kvindelige deltagere.

V. Kvindernes ledighed og perspektiverne for den kvindelige beskæftigelse

Både ifølge de langsigtede og de aktuelle statistiske oplysninger om udviklingen på arbejdsmarkedet vil arbejdsløsheden blandt kvinder i løbet af de næste år stige drastisk. I dag (juni 1987) udgør kvinderne 57,2 pct. af de ledige og 63,0 pct. af de

langtidsledige. Disse tal er steget inden for de sidste fem år.

Der er altså en klar tendens til, at arbejdsløsheden også fremover vil ramme kvinderne.

Disse tal og tendenser skal vurderes i lyset af andre væsentlige udviklingstræk på arbejdsmarkedet.

Den teknologiske udvikling er på hastig fremmarch, og selv om forandringerne ikke altid foregår i den hurtige takt, som mange teknologiprofeter spår om, så er der ingen tvivl om, at denne udvikling på længere sigt vil ændre jobstrukturen med nye kvalifikationskrav.

LO fastslår, at der i 1986 var ca. 130.000 ledige kvinder. Man har ligeledes beregnet, at den fremtidige tilgang til arbejdsmarkedet fortrinsvis vil være kvinder. En stor del af disse vil blive arbejdsløse, hvis der ikke skabes flere job.

Prognoserne siger nemlig, at der, indtil vi når frem til de mindre årgange i midten af 1990'erne, vil komme ca. 110.000 flere kvinder på arbejdsmarkedet.

Endvidere regner man med, at teknologiudviklingen kan påregnes at bortrationalisere ca. 70.000 job i samme periode. Nye job vil dog fremkomme, men med nyt indhold og højere kvalifikationskrav.

Der kan drages to konklusioner heraf:

For det første vil arbejdsløsheden blandt kvinder næsten fordobles, hvis tendenserne til at fordele jobbene kønnene imellem fortsætter, som de er i dag.

For det andet skal der findes et sted mellem 150.000 og 200.000 nye job for blot at holde arbejdsløsheden på det niveau, den har i dag, altså ca. 9 pct.

Nedenstående tabel viser tendensen til kvindearbejdsløsheden de seneste 10 år.

Tabel 11
Arbejdsløse m. 1976 = 100

	1976	1977	1978	1979	1981	1983	1984	1985
I alt.....	100	117	135	100	175	198	146	127
Heraf mænd, pct.	55,2	48,0	47,6	39,7	53,8	51,0	48,5	44,5
Heraf kvinder, pct.	44,8	52,0	52,4	60,3	46,2	49,0	51,5	55,5

(Statistisk tiårsoversigt, 1986).

Antallet af arbejdsløse steg frem til 1978, hvor det i 1979 faldt til 1976-niveau, hvorefter antallet frem til 1983 steg med næsten 100 pct., men herefter er antallet af arbejdsløse stærkt faldende.

Tendensen er, at der er større kvindearbejdsløshed end mandearbejdsløshed.

Den seneste opgørelse over ledigheden viser, at der er 212.200 ledige (sæsonkorrigerede for december 1986), heraf 124.200 kvinder og 87.900 mænd.

Efter LO's prognose vil kvinderne i 1989 udgøre 75 pct. af det samlede antal arbejdsløse.

Kvinderne har typisk højere arbejdsløshed end mændene inden for de fleste uddannelsesområder, bortset fra kvindedominerede fagområder.

Inden for fag, hvor kvinder og mænd er forholdsvis lige, er kvindernes arbejdsløshed størst.

Se tabel 12, næste side.

Tabel 12:
Gennemsnitligt antal forsikrede ledige, antal forsikrede samt ledighedsprocent fordelt efter køn og arbejdsløshedskasse. Juni 1987

	Gennemsnitligt antal ledige									Antal forsikrede i alt			Procent ledige		
	Heltidsforsikrede		Deltidsforsikrede		Forsikrede i alt										
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt		
Akademikernes A-kasse	1.061	977	6	31	1.067	1.008	2.075	18.859	11.370	30.229	5,6	8,8	6,8		
Arbejdsledere og værkstedsfunktionærer ..	1.477	356	0	31	1.477	387	1.865	55.998	6.027	62.025	2,6	6,4	3,0		
Beklædnings- og tekstilarbejdere	482	3.666	0	380	482	4.047	4.528	5.578	22.845	28.423	8,5	17,5	15,8		
Blikkenslager-, sanitets- og rørarbejdere ..	641	3	-	-	641	3	644	7.550	11	7.561	8,3	24,8	8,4		
Bogbindere og kartonnagearbejdere	203	440	0	12	203	452	655	4.966	3.563	8.529	3,9	12,5	7,5		
Bogtrykkerfaget	201	53	-	-	201	53	254	7.607	960	8.567	2,6	5,6	3,0		
Bryggeriarbejdere	254	177	-	-	254	177	431	5.020	1.566	6.586	4,9	11,1	6,4		
Civiløkonomer	208	54	1	0	209	55	263	5.216	956	6.172	3,9	5,5	4,2		
Danmarks aktive handelsrejsende	629	116	-	-	629	116	745	19.148	1.207	20.355	3,2	9,6	3,6		
Danske næringsdrivende	765	926	-	-	765	926	1.691	26.232	14.516	40.748	2,9	6,3	4,1		
Danske sygeplejersker	4	45	0	8	4	54	58	1.029	36.885	37.914	0,3	0,1	0,1		
Danske teknikere	982	1.225	5	80	987	1.305	2.292	17.229	10.925	28.154	5,6	11,8	8,0		
Edb-faget og merkonomer	123	77	1	10	124	88	212	4.941	2.303	7.244	2,5	3,8	2,9		
El-faget	443	3	-	-	443	3	445	21.398	48	21.446	2,1	5,7	2,1		
Erhvervsproglige	40	333	0	32	40	364	405	300	5.820	6.120	13,4	6,2	6,5		
Firmafunktionærer	303	577	2	168	305	745	1.049	8.202	17.201	25.403	3,6	4,3	4,1		
Fiskere og sømænd	815	42	-	-	815	42	857	5.664	177	5.841	13,7	23,8	14,0		
Folkeskolelærere	325	859	4	32	329	891	1.220	6.346	12.624	18.970	5,1	7,0	6,4		
Forebyggende børneforsorg	1.366	7.057	43	797	1.409	7.854	9.264	11.280	59.627	70.907	12,2	13,1	12,9		
Forsvarets A-kasse	320	37	-	-	320	37	357	14.399	782	15.181	2,1	4,5	2,2		
Frisørfaget og keramikere	101	436	0	65	101	502	602	1.198	4.883	6.081	8,0	10,1	9,6		
Funktionærernes A-kasse	982	543	19	67	1.001	609	1.610	17.790	5.172	22.962	5,3	11,6	6,7		
Funktionærer og tjenestemænd	1.757	4.823	19	545	1.775	5.368	7.143	33.902	75.009	108.911	5,1	7,1	6,5		
Gastronomer	106	418	0	22	106	441	547	2.251	3.752	6.003	4,4	11,5	8,9		
Handels- og kontorfunktionærer	3.726	19.101	35	4.601	3.760	23.702	27.462	64.583	228.619	293.202	5,7	10,3	9,3		
Hotel- og restaurationspersonale	305	1.598	9	197	314	1.795	2.109	1.332	7.249	8.581	22,9	24,0	23,9		
Huslige arbejdere	74	5.725	4	1.196	78	6.920	6.998	546	63.701	54.247	13,6	10,8	10,8		
Ingeniører	792	44	0	2	792	45	838	31.415	1.326	32.741	2,5	3,3	2,5		
Journalister	142	83	-	-	142	83	225	3.635	1.344	4.979	3,9	6,2	4,5		
Kommunalarbejdere	997	5.222	22	637	1.020	5.858	6.878	22.222	96.769	118.991	4,4	6,0	5,7		
Kristelig A-kasse	1.188	1.955	15	647	1.204	2.603	3.807	19.972	24.004	43.976	6,0	10,8	8,6		
Kvindelige arbejdere	-	14.368	-	1.833	-	16.201	16.201	-	92.011	92.011	-	17,4	17,4		
Magistre	1.124	1.230	2	22	1.126	1.252	2.378	12.098	8.275	20.373	9,2	15,1	11,6		

Malersvende	317	77	-	-	317	77	394	9.173	1.004	10.177	3,2	7,5	3,7
Metalarbejdere	7.079	144	0	5	7.079	149	7.228	110.518	918	111.436	6,3	15,7	6,4
Murerfaget	1.072	9	-	-	1.072	9	1.081	12.049	43	12.092	8,8	21,4	8,9
Nærings- og nydelsesmiddelarbejdere	1.197	1.646	1	147	1.199	1.794	2.992	27.684	13.478	41.162	4,1	13,0	7,0
Reprofaget	212	183	2	9	214	192	406	4.752	1.273	6.025	4,4	14,9	6,6
Selvstændige erhvervsdrivende	1.764	2.492	-	-	1.764	2.492	4.256	66.456	37.088	103.544	2,6	6,6	4,0
Snedker- og tømrerfaget	2.058	597	0	47	2.058	644	2.702	36.633	3.353	39.986	5,6	18,9	6,7
Specialarbejdere	26.918	10.109	63	404	26.981	10.513	37.494	258.701	36.074	294.775	10,3	29,0	12,6
Statstjenestem.s og Teleforb.s A-kasse	169	184	4	18	172	202	375	14.948	5.926	20.874	1,1	3,3	1,7
Tjenere, musikere og artister	784	742	-	-	784	752	1.536	3.840	3.855	7.695	19,5	19,1	19,3
Træindustriarbejdere	945	623	3	22	948	645	1.593	13.095	2.850	15.945	6,9	22,2	9,7
Total	64.452	89.387	259	12.067	64.711	101.454	166.165	1.015.755	927.389	1.943.144	6,2	10,8	8,4

Tabel 13:
Forsikredes ledighed fordelt på køn og arbejdsløhedskasser

	Procent ledige		Kvindeledighed procentvis større end mandeledighed
	Mænd	Kvinder	
Hele arbejdsmarkedet	6,0	11,4	90
Danske teknikere	6,6	15,3	132
Metalarbejdere	4,8	16,0	233
Murerfaget	5,1	14,1	176
Snedker- og tømrerfaget	3,6	18,8	422
Træindustrien	6,3	21,1	234
Folkeskolelærere	10,8	14,5	34
Forebyggende børneforsorg	13,8	14,2	3
Funktionærer og tjenestemænd	5,8	8,1	39
Sygeplejersker	0,5	0,2	÷ 60

(Forsiden af et blad fra Arbejdsdirektoratet marts/april 1987).

At kvinder får uddannelse inden for mandefag, er ikke en garanti for, at de undgår arbejdsløshed.

VI. Behovet for samfundsmæssige forandringer

Skal det lønnede og ulønnede arbejde fordeles ligeligt, er der behov for grundlæggende forandringer:

- i arbejdstidspolitikken,
- i beskæftigelses- og arbejdsmarkedspolitikken,
- i arbejdet med nedbrydningen af det kønsopdelte arbejdsmarked,
- i uddannelses- og efteruddannelsespolitikken,
- i erhvervs- og industripolitikken,
- i ansættelses- og personalepolitikken,
- i holdningen til den kvindelige arbejdskrafts kvalitet,
- i børne- og familiepolitikken,
- i den samfundsmæssige holdning til kvindelige værdier,
- i kvinders holdning til ny teknologi, nye fagområder og ny arbejdsdeling, såvel i hjemmet som i arbejdslivet, samt
- i udvidelse af arbejdsbegrebet og den offentlige service.

Derfor skal der politisk sættes på en bred vifte af såvel kortsigtede som langsigtede initiativer.

I denne indsats er det nødvendigt at forpligte arbejdsgiverne til en uddannelsesplanlægning og en uddannelsespolitisk indsats i forhold til deres nuværende arbejdsstyrke.

Der er derfor al mulig grund til, at Folketinget tager stilling til aktivt at bryde det kønsspecifikke valgmonster og støtte unge kvinder til et bredere

erhvervsvalg og dermed udvide deres erhvervmæssige muligheder – en indsats, der skal sikre dem en andel i nye job og uddannelser, som udvikles i disse år, og samtidig modvirke kvindearbejdsløsheden.

VII. Igangværende projekter på uddannelsesområdet og arbejdsmarkedsområdet

Både på uddannelsesområdet og på arbejdsmarkedsområdet er en lang række af spændende projekter i gang:

Vejlednings- og motivationskurser, forsøg på tekniske skoler, Teknologisk Institut og specialarbejderskolerne og i flere fagforbund, KAD og HK.

Endvidere er der initiativer i gang iværksat af Dansk Kvindesamfund, private, kommuner og amtskommuner, bl.a. med støtte fra både EF, Nordisk Ministerråd og statslige bevillinger.

Der eksisterer ikke et samlet overblik over de mange forsøgsprojekter, ej heller over, hvor mange af de 124.800 arbejdsløse kvinder der i kortere eller længere perioder er i gang i et forsøgsprojekt. Ligestillingsrådet har skønsmæssigt anslået det til nogle hundrede.

Det er imidlertid forslagsstillernes opfattelse, at der allerede på nuværende tidspunkt tegner sig et billede af, i hvilket omfang ændringer i det ordinære uddannelsessystem bør ske, og hvilken retning de bør tage.

Det må dreje sig om at komme bort fra, at kvindearbejdsløsheden skal løses gennem særbevillinger, ligesom det er forslagsstillernes opfattelse, at de samfundsmæssige holdninger til kvinders

erhvervsønsker skal påvirkes konkret og mere målrettet end tilfældet er i dag.

Positiv særbehandling i uddannelsessystemet, på arbejdsmarkedet og i ansættelses- og personalepolitikken skal anvendes, indtil reel ligestilling er opnået.

En bred indsats involverer mange parter, herunder virksomheder, arbejdsmarkedets parter, uddannelses- og arbejdsmarkedssystemet, forældre og frivillige fritids- og oplysningsforbund, medier, Ligestillingsrådet samt politiske systemer på såvel lokalt som regionalt og centralt niveau.

Bemærkninger til de enkelte punkter

Ad A

ad 1

Børns identitet og holdning dannes allerede i førskolealderen, og det er derfor nødvendigt, at daginstitutionernes daglige virksomhed bevidst fremmer holdninger hos børn, der bryder med det traditionelle kønsrollemønster.

ad 2

Skolen modtager eleverne på et tidspunkt, hvor deres kønsroller er indarbejdet af forældre, pædagoger, massemedier, ugeblade og ikke mindst videoindustrien. Skolens opgave er at nedbryde de negative sider af kønsrollemønsteret.

Nyere undersøgelser viser, at drenges og pigers adfærd i skolen er meget forskellig.

Drenge optager hovedparten af lærernes opmærksomhed og tid, hvorimod pigerne er de stille, artige og usynlige.

En sådan situation fremmer naturligvis ikke pigers selvbevidsthed og forståelse af ligestilling.

Ligestilling skal indgå i al undervisning som en integreret del af undervisningen, men også som en naturlig del af klassens samværsform.

ad 3

Mange piger har ikke på naturlig og afslappet måde et forhold til edb og teknologi, hvilket kan påvirke deres uddannelsesvalg.

Derfor skal disse elementer indgå som en del af undervisningen for dermed at afmystificere holdninger til edb og teknologi.

ad 4

Skole- og erhvervsvejledernes rolle er overordentlig betydningsfuld. Pigernes uddannelsesvalg begrænser sig til 25-30 erhvervsområder, mens drengenes valg spreder sig ud over mere end 300.

Vejledersystemet medvirker i nogen grad til at fastholde den traditionelle uddannelses- og erhvervsvejledning.

Arbejdet med bevidstgørelse af disse faggrupper bør styrkes og samarbejdsrelationer mellem faggrupperne intensiveres.

ad 5

De senere års nedskæring på uddannelsesområder, der typisk tiltrækker kvinder, må standses.

Social-, sundheds- og pædagogområderne vil ifølge fremskrivninger i de sociale udbygningsplaner og uddannelsesprognoser give beskæftigelse.

ad 6

Med det formål at sprede pigernes uddannelsesvalg bør der foretages en positiv særbehandling af piger på de faglige grunduddannelser på de traditionelle mandefagsområder. De nødvendige støttefunktioner for pigerne etableres, f.eks. ved oprettelse af KIM-grupper.

ad 7

Arbejdsmarkedsnævnenes kvartalsopgørelse samt en undersøgelse foretaget af Metalindustriens Elevskole i Ballerup viser, at piger, der har gennemført 1.-delsuddannelse i et mandefagsområde har store problemer med at få en praktikplads.

Både for at afhjælpe dette problem og samtidig for at tilskynde pigerne til at gå nye uddannelsesveje bør der sikres en praktikpladsgaranti for kvindelige efg-elever.

Såfremt det mod forventning ikke er muligt at fremskaffe praktikpladser nok, bør der oprettes værkstedskurser med samme kompetence som 2.-delsuddannelser.

Også af pædagogiske grunde kan det være nødvendigt med værkstedskurser for piger.

ad 8

Daghøjskolernes erfaringer viser, at eleverne styrkes personligt og uddannelsesmæssigt.

Erfaringerne viser også, at daghøjskolerne er et alternativt tilbud for mange kvinder, der ikke kan tage på almindelige højskoler, dels på grund af mænds servicekrav, dels på grund af børnepasning, familie eller økonomi.

ad 9

Der henvises til forslaget tekst.

Ad B

ad 1, 2, 3 og 4

Kvinderne ønsker reel mulighed for at videreudanne sig i uddannelsessystemet, og der er klare tendenser på arbejdsmarkedet til en styrkelse af kvinders selvtilid for derved reelt at kunne nedbryde kønsarbejdsdelingen.

De overordnede kvalifikationskrav er:

- at styrke den enkeltes evner til at indlære nyt konstant,
- at styrke den enkeltes evne til at omstille sig og blive fleksibel,
- at bibringe den enkelte en grundlæggende viden om teknologisk udvikling og konsekvenserne heraf for samfundet, således at den enkelte selvstændigt kan vurdere og analysere sammenhænge.

Når kvindeprojekterne har forsøgt at tilføre kvinderne evnen til teknisk-fagligt at analysere, vurdere og lave en syntese af indlært viden, skyldes det især to faktorer:

For det første, at arbejdsmarkedets kvalifikationskrav har ændret sig således, at ovennævnte krav er en forudsætning for at klare sig på arbejdsmarkedet, og for det andet, at projektet skal bibringe kvinderne både erhvervskompetence og studiekompetence.

Der må i det pædagogiske arbejde lægges vægt på, at kvinderne må lære at fastholde egne krav og formulere dem, modsige autoriteterne, tro på sig selv og egne evner, søge at få indflydelse på egen udvikling, arbejde med tekniske og håndværksmæssige problemer samt være bevidste om egne karrieremuligheder. Pædagogikken må først og fremmest have som mål at styrke kvinderne på deres egne præmisser.

Der skal tilbydes kurser, der er rene kvindekurser, inden for de typisk mandsdominerede områder, og der bør skabes mulighed for fleksibel kursusdeltagelse, eventuelt på deltid, ligesom der skal ske en udvikling i nye pædagogiske metoder.

Arbejdsmarkedsuddannelser og enkeltfagskurser skal indgå i et tættere samarbejde om uddannelsesforløbet, hvor 8., 9. og 10. klasse integreres i jobkvalificerende kurser, og hvor der for deltagerne skabes ensartede økonomiske betingelser i hele uddannelsesforløbet.

Længerevarende kursusforløb skal etableres permanent, og der skal i forløbet indgå praktik, ligesom der skal åbnes mulighed for uddannelsesaftaler mellem virksomheder og lønmodtagere.

ad 5

For at bryde med den arbejdsløse kvindes manglende viden om mulighederne for uddannelse

og omskoling skal der senest 4 måneder efter arbejdsløshedsperiodens begyndelse tilbydes et vejledningskursus med det formål at beskrive valgmulighederne for den enkelte.

Det er vigtigt, at der på vejledningskurser lægges vægt på at styrke deltagerens selvtilid og mod, således at de bliver i stand til at træffe et valg for deres egen fremtid, der indebærer et brud på gængse sædvaner og traditioner.

Både ved vejledningskurset og i forbindelse med en eventuel udslusning på et mandsdomineret erhvervsområde er det vigtigt at følge vejledningen og støtten for den pågældende kvinde op. Der skal altså sikres en særlig indsats, der sigter mod en udvidelse af kvindernes erhvervsvalg og uddannelsesspredning for kvindens skyld, men det er også i arbejdsmarkedspolitisk interesse, at arbejdskraften kanaliseres over i de fagområder, hvor der i fremtiden vil være behov for den.

Målgruppen ved en særlig vejledningsindsats er arbejdsløse voksne kvinder over 25 år, der har

1. en beskedent skolegang og/eller
2. få økonomiske ressourcer begrundet i flere arbejdsløshedsperioder og socialhjælp og/eller
3. dårligt betalt kvindearbejde igennem flere år og/eller
4. eneforsørgeransvar i kortere eller længere perioder og/eller
5. problemer med at fastholde en beskæftigelse på arbejdsmarkedet.

ad 6

Det har vist sig at være et stort problem, at sygdomsfraværet må være på maksimalt 10 pct. pr. modul på specialarbejderskolerne, når kvinderne er fraværende på grund af egen eller barns/børns sygdom. Denne begrænsning må gøres mere fleksibel for at kunne imødekomme kvindernes samlede livssituation. Kursets værdi må dog ikke forringes.

ad 7

I skolens ledelse og lærerstab inden for de traditionelle mandlige beskæftigelsesområder er udelukkende ansat mænd.

Rekrutterings- og ansættelsespolitikken på uddannelsesstederne må ændres, og der bør bevidst tilstræbes en ligelig kønsfordeling i alle jobfunktioner og på alle niveauer.

Skolerne bør efterudanne alle ansatte, men især lærerne, i de voksenpædagogiske metodikker – med henblik på undervisning af kvinder.

Der bør etableres en kvindekonsulentvirksomhed centralt og regionalt til skolerne, som udvikler

F. t. beslutn. vedr. uddannelses- og beskæftigelsesgaranti

og styrker vejledningselementet på både et personligt og et erhvervsmæssigt niveau.

Så længe skolerne kun har mandlige faglærere og pædagogikken er under forandring, bør det overvejes at ansætte kvindelige faglærere som dobbeltlærere. Dels vil lærerne indbyrdes kunne drøfte og afprøve pædagogiske metoder, dels vil kursisterne få mulighed for at have en kvindelig identifikationsmodel, og endelig vil tids- og instruktionspresset kunne elimineres. De to lærere skal være ligestillede.

ad 8

De typiske optagelsesprocedurer på skolerne er en barriere for ledige kvinder.

Derfor må der forlods sikres et antal kursusuger til kvinder efter en fordelingsnøgle, der tager sit udgangspunkt i kvindernes andel af arbejdsløsheden i det pågældende amt.

ad 9

Alle instanser skal motiveres til at iværksætte initiativer, der motiverer kvinder til uddannelse og styrker dem personligt til at gå nye veje i erhvervsvalgene.

Derfor bør der i en overgangsperiode ydes en særlig støtte til disse initiativer, f.eks. ved at stille ressourcepersoner til rådighed.

ad 10

Såfremt kvinder i arbejde går i gang med et længerevarende omskolingskursus, forpligtes virksomheden til at ansætte en arbejdsløs kvinde i den midlertidigt ledige stilling.

ad 11

Der henvises til teksten.

Ad C

ad 1, 2 og 3

Det er nødvendigt i en overgangsperiode at etablere positiv særbehandling af kvinder ved besættelse af stillinger i den offentlige sektor og, i det omfang det er muligt, i den private sektor, bl.a. igennem betingelser knyttet til erhvervsstøtteordninger. Det kan bl.a. ske igennem annoncering, ved at kvinder søger jobbene, ved at kvindelige ansøgere bedømmes på samme grundlag som mænd, ved at sikre ligelig sammensætning af ansættelsesudvalg og ved, ved lige kvalifikationer, at ansætte kvinder, til balance er opnået.

ad 4

Mangelen på pasningsmuligheder er for mange kvinder en barriere. Derfor bør bistandslovens § 69 strammes op, så kommuner, eventuelt med statslig medvirken, sikrer pasningsmuligheden.

ad 5, 6 og 7

Der henvises til teksten.

Skriftlig fremsættelse

Jytte Andersen (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en uddannelses- og beskæftigelsesgaranti for kvinder.

der.

(Beslutningsforslag nr. B 58).

Jeg skal i øvrigt henvise til beslutningsforslagets tekst og de bemærkninger, som ledsager det.